

به نام خدا

اسطوره‌های آفرینش زمین

زینب رحمانیان کوشکی

الهام رستاد

www.ketab.ir

نشر داستان

مرکز اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

تهران - صندوق پستی ۱۳۱۴۵/۳۱۶

Email: Nashredastan@yahoo.com

۶۶۹۲۸۳۱۶-۰۹۱۲۴۲۱۴۵۸۹

سرشناسه: رحمانیان کوشکی، زینب، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: اسطوره‌های آفرینش زمین / زینب رحمانیان کوشکی، الهام رستاد.

مشخصات نشر: تهران : نشر داستان ، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۴۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۱-۰۸۲-۱

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع: آفرینش — اساطیر

موضوع: Creation — Mythology

موضوع: اساطیرشناسی

Mythology

شناسه ورود: رستاد، الهام، ۱۳۶۱ -

رده بندی کنگره: L۳۳۵.۱۳۹ ۱۷۳/۱

رده بندی دیویی: ۲۰۰

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۵۹ ۵۰

اسطوره‌های آفرینش زمین

زینب رحمانیان کوشکی

الهام رستاد

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۱-۰۸۲-۱

فهرست:

مقدمه / ۷

فصل اول: اسطوره شناسی

۱-۱- آراء برخی صاحب نظران درباره ریشه اسطوره/ ۱۱

۱-۲- تعریف اسطوره/ ۱۲

۱-۳- اسطوره و مردم شناسی/ ۱۴

۱-۴- اسطوره و زمان/ ۱۵

۱-۵- میراثیم و جغرافیا در آفرینش اسطوره/ ۱۶

۱-۶- زن سالاری یا مرد سالاری در اساطیر/ ۱۷

۱-۷- ریشه اشتقاقیات اساطیری/ ۱۸

فصل دوم: آفرینش زمین و آیینۀ ادیان

۱-۲- دیدگاه اسلام/ ۲۲

۱-۲-۲- تکامل زمین/ ۲۵

۱-۲-۲- دیدگاه مسیحیت/ ۲۶

۱-۲-۳- دیدگاه تورات/ ۲۷

فصل سوم: آفرینش زمین در اساطیر ملل

۱-۳- زمین از دیدگاه لغت شناسی/ ۳۳

۱-۳-۲- اسطوره های آفرینش زمین/ ۳۳

۱-۳-۳- آفرینش زمین از دیدگاه علمی/ ۳۵

۱-۳-۳- دوره های زمین شناسی/ ۳۷

۱-۳-۳- شکل زمین از دیدگاه علمی/ ۳۹

۱-۴- آفرینش زمین در اسطوره های ملل آسیا/ ۳۹

۱-۴-۱- دیدگاه ایرانیان باستان/ ۳۹

۱-۴-۱-۱- سپندارمذ/ ۴۵

۱-۴-۱-۲- مراتب وجودی زمین/ ۴۷

۱-۴-۱-۳- شکل زمین/ ۴۸

۱-۴-۱-۴- پیدایش کوه از زمین/ ۴۹

۱-۴-۱-۵- زمین شاد و ناشاد/ ۵۰

- ۳-۴-۲- خدایان و خلقت در اساطیر هند/ ۵۵
- ۳-۴-۲-۱- داستانی عاشقانه از اسطوره زمین در هند/ ۶۲
- ۳-۴-۳- اساطیر چین/ ۶۳
- ۳-۴-۴- اساطیر ژاپن/ ۶۶
- ۳-۴-۵- اساطیر آسیای غربی/ ۷۱
- ۳-۴-۶- اساطیر بین‌النهرین/ ۷۳
- ۳-۴-۷- اساطیر دیلمون/ ۷۹
- ۳-۴-۸- اساطیر اوگاریت/ ۸۰
- ۱-۴-۹- اساطیر کنعانیان/ ۸۱
- ۳-۴-۱۰- اساطیر هیتی/ ۸۲
- ۳-۴-۱۱- اساطیر افریقا/ ۸۳
- ۳-۵-۱- اساطیر دوتن/ ۸۴
- ۳-۵-۲- اساطیر اداگاس/ ۸۶
- ۳-۵-۳- اساطیر ائو (نیزه) / ۸۷
- ۳-۵-۴- اساطیر یوروب (نیپ) / ۸۷
- ۳-۵-۵- اساطیر آسانتی/ ۸۹
- ۳-۵-۶- اساطیر مصر/ ۸۹
- ۳-۵-۷- علت جدایی آسمان از زمین در اساطیر آفونقا/ ۹۲
- ۳-۶-۱- اساطیر بومیان آمریکا/ ۹۴
- ۳-۶-۲- اساطیر آزتک/ ۹۴
- ۳-۶-۳- اساطیر قوم پایاگوس/ ۹۷
- ۳-۶-۴- اساطیر قوم آووناویلونا/ ۹۷
- ۳-۶-۵- اساطیر قوم اینکا/ ۹۸
- ۳-۶-۵- اساطیر قوم مائوری/ ۹۸
- ۳-۶-۶- اساطیر پولینزی/ ۱۰۱
- ۳-۶-۶-۱- داستانی عاشقانه از اسطوره زمین در پولینزی/ ۱۰۳
- ۳-۶-۷- اساطیر زلاندنو/ ۱۰۴
- ۳-۶-۸- اساطیر قوم زونی و مایا/ ۱۰۶
- ۳-۶-۹- اساطیر قوم پیما/ ۱۰۷

- ۳-۶-۱۰- اساطیر قوم یوما/ ۱۰۸
- ۳-۶-۱۱- اساطیر قوم چیپوا/ آلتانکین/ ۱۱۰
- ۳-۶-۱۲- اساطیر ایراکویی ها/ ۱۱۱
- ۳-۶-۱۳- اساطیر قوم چروکی/ ۱۱۳
- ۳-۶-۱۴- دیدگاه اسموها/ ۱۱۳
- ۳-۶-۱۵- ارتباط بین اسطوره های آفرینش در آمریکا/ ۱۱۴
- ۳-۷-۱- اسطوره های اروپایی/ ۱۱۵
- ۳-۷-۱-۱- اساطیر یونان/ ۱۱۵
- ۳-۷-۲- اساطیر رم/ ۱۱۹
- ۳-۷-۱-۲- دستان عشقانه از اسطوره زمین در یونان و رم/ ۱۲۰
- ۳-۷-۴- اساطیر ساسانی/ ۱۲۱
- ۳-۷-۵- اساطیر نکاند/ وی/ ۱۲۲
- ۳-۷-۶- اساطیر ژرمن/ ۱۲۵
- ۳-۷-۷- اساطیر روس/ ۱۲۵
- ۳-۸- نگاهی جامع به دیدگاه ملل/ ۱۲۶
- منابع/ ۱۳۸

«زمین است گنج خدای جهان همان از زمین است فخر شهبان
زمین چو نش مردم نباشد گم است زمین را پرستنده هم مردم است»
(طوسی، ۱۳۸۶: ۳۶)

یکتا است خداوندی که زمین را چون گهواره‌ای آفرید و آن را بستری گرم و
مایه آرامش مخلوقات قرار داد. خداوندی که با پیوند میان آسمان و زمین همه
رستنی‌ها را رویاند و همه جنبندگان را به جنبش درآورد و ماه و آسمان و زمین را
و هر چه در آنها است، ساسانی قرار داد تا اشرف مخلوقاتش از آن روزی گیرد و
حمد و سپاس خداوندی را به جا آورد.

بشر همیشه با سوالات ظلمی درباره جهان هستی و نحوه آفرینش و پیدایش
این جهان روبه‌رو بوده است. گاه برای پاسخ‌گویی به چنین سؤالاتی به امور ذهنی
روی آورده تا بتواند از این راه حس کنج کاوی خود را برطرف کند. اگر چه این
پاسخ‌ها امروزه از جنبه علمی خارج هستند با بیشتر جنبه اسطوره‌ای به خود
گرفته‌اند؛ اما همین پاسخ‌ها گاه آن چنان از استواری برخوردار هستند که
توانسته‌اند پایه و اساسی برای برخی از آداب و سنن اسانی گردند.

نوشته‌های اساطیری ریشه در فرهنگ هر ملت دارد. در چه هر ملتی
داستان‌های اساطیری‌اش را می‌ساخته؛ اما نمی‌توان شباهت و شباهتی را که در
این داستان‌های اسطوره‌ای وجود دارد، نادیده گرفت.

در داستان‌های اساطیری، زمین به گونه‌ای زیبا و درخشان توصیف می‌شود.
در اسطوره‌های ملل؛ همانند اسطوره‌های مصر، زمین نمادی از زن و باروری
است. زمین با نام مشخص مادر کیهانی در بسیاری از اساطیر مطرح شده است؛
اما آسمان فقط در بعضی از اساطیر نقش پدر کیهانی را می‌گیرد. در این داستان‌ها
اصل زوجیت به گونه‌ای زیبا ترسیم می‌گردد؛ خیر در کنار شر، بدی در کنار خوبی
و دوستی در کنار دشمنی.

داستان‌های اساطیری زنده و پویا هستند؛ آن‌گونه که با هر انسانی در اندازه فهم او سخن می‌گویند. زمین در این داستان‌ها همچون موجود زنده که از روح و روان برخوردار است، توصیف می‌گردد. همه چیز از پیوند میان آسمان و زمین آفریده می‌شود: جماد، نبات، حیوان و انسان.

انسان در مقام کامل‌ترین فرزند، نشان‌دهنده پیوند ازلی میان این دو زوج (آسمان و زمین) است. در بیشتر داستان‌های اساطیری به پیوند میان آسمان و زمین اشاره شده است؛ اما این دو زوج ازلی هر بار توسط عاملی برای ایجاد هستی و شرایطی برای زندگی از یکدیگر جدا می‌گردند؛ با این حال هنوز در فراق یکدیگر می‌گیرند. گویا زمین معلم آدمی است و هم به لحاظ کمی و هم به لحاظ اخلاقی، عتی و معنوی درس‌هایی از نظم طبیعت می‌دهد.

از مشخصه اصلی داستان‌های اساطیری این است که بیشتر ملل همه مظاهر طبیعت را دارای روح می‌دانند که باید برای بهره‌برداری از آنها به نیایش و سپاس و ستایش‌شان پرداخت. پرستش زمین، آسمان و اجرام سماوی، آتش، رعد و برق و... میان اقوام رواج داشته است. آنها طبیعت را دارای شعور می‌دانند و انسان‌وار می‌شمارند و به گونه‌ای با آن راز و نیاز می‌کنند.

در این کتاب کوشش شده است تا با استفاده از منابع موجود ضمن بیان تعاریف و نظریات متعدد درباره اسطوره‌ها به صورت مختصر، دیدگاه ملل مختلف درباره اسطوره آفرینش زمین در سطح جهان، قاره پهنوار آسیا، آفریقا، آمریکا و اروپا بررسی شود. لازم به ذکر است که تاکنون کتابی که اسطوره‌های زمین را از دیدگاه تمام ملل مورد بررسی قرار داده باشد، تألیف نشده است.

نکته دیگر درباره شیوه ضبط واژگان خاص در کتاب است که در منابع مختلف، گاه واژگان یکسان به صورت‌های متفاوتی ضبط شده بود و در اینجا بر اساس کاربرد بیشتر، شکل خاصی از هر کلمه انتخاب شده؛ مثلاً از بین دو کلمه «لحامو و لحمو» و «لهامو و لهمو»، صورت نخست به کار رفته است.